

Mama, kako si? Istraživanje o uticaju pandemije COVID-19 na mame

O ISTRAŽIVANJU

“Centar za mame” sproveo je istraživanje Mama, kako si? Istraživanje o uticaju pandemije COVID-19 na mame kako bismo bolje razumele njihova iskustva tokom godinu dana trajanja globalne pandemije. Želele smo da saznamo i razumemo kako se majčinstvo menja za vreme pandemije, kao i kako te promene utiče na mame. Mame su u odgovale o njihovim iskustvima proživljenim u poslednjih godinu dana, odnosno otkako je korona virus ušao u našu zemlju.

Istraživanje je sprovedeno u periodu od 12. februara do 2. marta 2021. godine na osnovu anonimne ankete u elektronskoj formi za čije je popunjavanje bilo potrebno oko 8 minuta. Anketu su popunile 737 mama koje žive u Srbiji koje su odgovarale na pitanja sa ponuđenim odgovorima.

Mame koje su popunjavale anketu žive u Srbiji i to njih 65,5% u velikom gradu, 13,6% u gradu srednje veličine, 12,8% u malom gradu, van grada njih 3,5% i njih 4,6% na selu. Mame koje su popunjavale anketu imaju od 31 do 40 godina (59,3%), od 41 do 50 godina (31,5%), od 20 do 30 godina (5%), odnosno 51 godinu i više (4,2%). Mame koje su popunile anketu su završile fakultet (37,3%), master ili slično (25,1%), srednju školu (20,6%), višu školu (12,6%), doktorat (4,2%) i osnovnu školu (0,7%)

Život i organizacija života

60,9% mama smatra da im je od početka pandemije komplikovanije da ispune svoje obaveze u odnosu na period pre pandemije, njih 18,7% da se ništa nije promenilo, tek 8,7% da im je organizacija jednostavnija dok njih 11,7% nije sigurno da li ste nešto promenilo. 47,5% mama tokom pandemije uspeva da pronađe vreme za aktivnosti u kojima uživa sama, kao što su na primer čitanje, umetnost, hobi, druženje bez dece, dok njih 52,5% to ne uspeva. Od onih koje uspevaju, njih 18,5% smatra da je vreme koje uspeju da odvoje za ličnu aktivnost dovoljno, njih 81,5% smatra da vreme koje uspevaju da odvoje nije dovoljno. 38,1% mama smatra da ne spava dovoljno od kako je počela pandemija, 31,9% smatra da spava dovoljno dok 30% mama spava dovoljno povremeno. 58,9% mama nema vremena za samostalnu fizičku aktivnost makar jednom nedeljno dok njih 41,1% ima.

Odnosi sa partnerom, sa drugima i lična osećanja

Tokom pandemije 77,7% mama je imalo bliske prijateljice i prijatelje sa kojima su održavale redovan kontakt, njih 22,3% nije. Ipak, 39,5% smatra da ih je pandemija udaljila od bliskih ljudi, 36,4% da nije uticala na odnos, 15,5% nije sigurno da li je pandemija uticala na bliskost odnosa, a 8,7% da ih je više povezala. Mame se tokom pandemije osećaju usamljeno – njih 46,6% se tako oseća ponekad, njih 25,6% često, a tek njih 28% kaže da se ne oseća usamljeno. Dan isto traje kao i pre pandemije za 46% mama, kraće za njih 28,1%, dok traje duže za 25,9% mama.

Kada smo ih pitale da li imaju osećaj kao da će pući, tek 2,8% mama je reklo da taj osećaj nema nikada, njih 28,6% kaže da se tako retko osećaju, njih 31,8% da osećaju da će pući otprilike jednom nedeljno, 24,8% se tako oseća par puta nedeljno, a njih 11,9% svakodnevno. Ako se osećaju da će pući, njih 51,2% ima kome da se obrati za emotivnu podršku, njih 31,9% ima to ponekad, dok njih 17% nema kome da se obrati za emotivnu podršku. Kada osećaju da će pući, njih 40,4% ima kome da se obrati za logističku podršku, 31,2% ima ponekad logističku podršku na koju može da računa dok njih 28,4% nema logističku

podršku na koju može da se osloni kada oseća da će pući. Od kako je počela pandemija, 50,6% mama smatra da im je u nekom trenutku bila potrebna stručna psihološka pomoć 30,8% smatra da im takva pomoć nije bila potrebna dok njih 18,6% nisu sigurne. Od onih kojima je potrebna stručna psihološka pomoć njih 25,3% je dobija, 21,7% je ne dobija zato što ne može da je priušti dok je 20,2% ne dobija zato što veruje da će proći samo od sebe, 31,1% je ne dobija iz nekog drugog razloga dok je 1,5% ne dobija zato što ih je sramota da je potraže.

Pandemija nije promenila raspodelu obaveza u domaćinstvima 56,6% mama, promenila je tako da one obavljaju više poslova nego partner u domaćinstvima 28,4% mama, dok partneri u 15,3% domaćinstava obavljaju više zajedničkih poslova nego inače. 41,5% mama je zadovoljno kako se zajedničke obaveze dele tokom pandemije, 36% nije dok 22,4% mama nije sigurno. Podelom zajedničkih obaveza pre pandemije su bile zadovoljne 49,6% mama, nisu bile zadovoljne 33,1% mama dok 17,3% mama nisu sigurne. Pandemija je povećala broj obaveza za 54,7% mama, nije uticala na broj obaveza kod 38,5%, a smanjila je broj obaveza 6,8% mama.

69,1% mama smatra da se uglavnom dobro snalazi u drugačijim okolnostima koje je pandemija nametnula, njih 17,8% smatra da uglavnom jedva uspeva da se snađe, ali se snađe, njih 12,2% smatra da se odlično snalazi dok njih 0,9% smatra da se ne snalazi. 55,8% mama smatra da je pandemija uticala podjednako i na njihov život i na život njihovog partnera, 31,1% smatra da je više uticala na njihov, dok 12,9% smatra da je više uticala na život partnera. Pandemija je imala loš uticaj na mentalno zdravlje 65,5% mama koje se sada osećaju lošije nego ranije, nije uticala na mentalno zdravlje 29% mama dok 5,4% mama oseća bolje nego pre pandemije. 54,1% mama smatra da pandemija nije uticala na njihov odnos sa partnerom, pandemija je učvrstila odnose sa partnerom u 28,7% odnosa, a narušila ga je u 17,2% partnerskih odnosa. Pandemija ništa nije promenila u odnosu sa decom za 54,1% mama, približila je 41% mama sa svojom decom, a udaljila 4,9% mama od svoje dece. Pandemija nije uticala na bliskost u 48,3% porodica, približila je članove u 43,9% porodica, a udaljila je članove u 7,7% porodica.

44,8% mama smatra da pandemija nije uticala na njihov odnos sa njihovim roditeljima, pandemija je udaljila 25,2% mama od njihovih roditelja, približila njih 23,7% dok 6,2% nema žive roditelje. Pandemija nije uticala na odnos 50,5% mama sa partnerovim roditeljima, udaljila ih je od 25,5% partnerovih roditelja, približila u 13,7% slučajeva dok 10,3% partnera mama nema žive roditelje. Tokom pandemije 42,3% mama su imale pomoć šire porodice, dok je njih 42,2% nije imalo, 13,6% mama i njihovih partnera nema porodicu koja živi u blizini i može da pomogne, dok njih 1,9% nema žive članove porodice koji mogu da pomognu. Tokom pandemije 60,1% mama redovno pomaže svojim ili partnerovim roditeljima, 34,5% to ne čini dok 5,4% nema žive roditelje. Mamama koje pomažu svojim roditeljima u 69% slučajeva pomaže partner, u 31% ne. Ako su pomagali partnerovim roditeljima, to je primarno radio partner u 77,2% slučajeva, odnosno mama u 22,8% slučajeva.

Za 61,5% mama pandemija nije imala uticaj na seksualni život u partnerskoj zajednici, njih 28,2% je imalo manje seksualnih iskustava, dok je 10,3% mama imalo bogatiji seksualni život. Pandemija nije promenila odnos s partnerom za 68,1% mama, popravila je odnos kod 20,8%, a poremetila je odnose sa partnerom

za 11,1% mama. Što se tiče osećaja ravnopravnosti, on je ostao isti za 77,1% mama, njih 15,8% se oseća manje ravnopravno nego pre pandemije, a 7,1% mama se oseća ravnopravnije.

55,6% mama ocenjuje svoje psihičko stanje za vreme pandemije kao osrednje, 34,5% kao dobro, a 9,9% mama ocenjuje svoje psihičko stanje tokom pandemije kao nikako, odnosno loše.

58,2% mama retko zastane i pohvali sebe za sve što radi, 25,5% to radi redovno dok 16,3% mama nikada ne pohvali sebe. 56,7% mama ponekad prebacuje sebi za sve što ne stignu da urade, 26,3% redovno sebi prebacuje za sve što ne stigne da uradi, dok 17% to nikada ne prebacuje sebi.

37,8% mama smatra da se tokom ove pandemije i ona i partner drže podjednako psihički dobro, 35,1% smatra da se njihov partner bolje drži, 19,7% mama smatra da se one psihički bolje drže, dok 7,4% njih smatra da se oboje loše drže. Kada treba da ocene da li se osećaju srećno, 51,4% mama smatra da su uglavnom srećne, kod 28,5% da su srećne ponekad, 18,8% su srećne uvek dok 6,2% mama za sebe kaže da nisu srećne.

Rad za vreme pandemije

Od mama koje su popunile anketu njih 72,9% je zaposleno, 19% je nezaposleno, a njih 8,1% radi povremeno. Radni status se nije promenio u toku pandemije za 69,8% mama a promenio se za 30,2% mama. Lična primanja se nisu promenila kod 64,4% mama, za 22,5% su niža nego pre pandemije dok 13,1% imaju uvećana primanja u odnosu na pre pandemije. Ukupna primanja na nivou porodice su ostala ista za 52,3% mama, porodice njih 35,1% ima niža ukupna primanja u odnosu na ranije, dok su se ona uvećala za 12,5% porodica mama.

62,5% mama smatra da njihovi poslodavci poštuju preporuke kriznog štaba, 15% mama nije sigurno koliko se one poštuju na njihovom radnom mestu, 14,5% smatra da ih poslodavac poštuje najviše što može, dok njih 8% kaže da se njihov poslodavac ne drži preporuka. 43,3% mama se oseća sigurno i zaštićeno od korona virusa tokom boravka na radnom mestu, 31,7% radi isključivo od kuće, dok se 25,1% mama ne oseća sigurno i zaštićeno na radnom mestu.

54,5% mama smatra da poslodavac od njih ima realna očekivanja tokom pandemije, 28,7% njih nije sigurno, dok 16,8% njih smatra da poslodavac nema realna očekivanja. Od mama koje rade od kuće, njih 44,4% kaže da se od njih ne očekuje da rade nakon radnog vremena, njih 27,6% mama kaže da se od očekuje da rade i nakon radnog vremena, dok njih 28% nije sigurno.

40,9% mama koje rade od kuće smatra da su manje produktivne, 39,2% su jednako produktivne, a 19,8% njih je produktivnije nego kada rade sa radnog mesta.

Uzrok promenjene produktivnosti su obaveze oko dece za 47,7% mama, njih 16,6% je produktivnije jer im je lakše da rade od kuće, 13,1% kao razlog smanjenoj produktivnosti navodi nešto drugo, 10,4% dodatne kućne obaveze, 5,8% stres izazvan pandemijom, 3,5% neizvesnost i 2,9% dodatne porodične obaveze (roditelji i šira porodica).

Za 57% mama je teže uskladiti poslovne i porodične obaveze tokom pandemije, za 30,2% je jednako dok je 12,8% lakše da usklade te obaveze.

55,1% mama nema adekvatan prostor za rad od kuće u nekretnini u kojoj živi, dok adekvatan prostor ima 44,9% njih. Dovoljan broj sredstava za rad i školu od kuće ima 84,4% , a nema 15,6% mama.

61,8% mama je preuzelo veći deo dodatnih obaveza oko dece tokom pandemije, 31,1% ih ravnomerno deli te obaveze s partnerom, za 4,9% je te dodatne obaveze preuzeo partner, a za 2,2% je to neko iz porodice ili dadilja. Svoj raspored češće prilagođava školi, vrtiću i drugim obavezama oko deteta 66,3% mama, 25% ravnomerno to deli s partnerom, a kod 8,7% mama je to partner.

Partneri 65,4% mama su uključeni u obaveze oko dece jednako kao i pre pandemije, 20,9% njih kaže da je partner uključen više nego ranije, dok je kod 13,7% partner uključen manje oko dece nego pre pandemije.

Zdravlje mama i njihovih porodica

Pristup javnim zdravstvenim uslugama ima 50,6% mama i njihovih porodica, 30,5% ne zna jer nisu bili bolesni, 9,6% su imali kada su bili bolesni od korone i 9,2% mama kaže da nema pristup javnim zdravstvenim uslugama. Lečenje u privatnim zdravstvenim ustanovama može da priušti 46,9% mama, ne može da priušti 27,7% mama i nije sigurno da li može 25,4% mama.

Redovan godišnji ginekološki pregled tokom pandemije nije obavilo 36,9% mama, 33,4% ga je obavilo u privatnoj zdravstvenoj ustanovi, 14,9% u javnoj, njih 8,3% ne želi da posećuje zdravstvene ustanove tokom pandemije, dok je 6,5% mama pokušalo da zakaže pregled ali bez uspeha.

65,8% mama nije obavilo godišnji sistematski pregled, 15,1% ga je obavilo u privatnoj ustanovi, 10,4% njih ne želi kod lekara za vreme pandemije, 5,4% je sistematski obavilo u javnoj ustanovi, a 3,3% mama je pokušalo da zakaže ali bez uspeha. 39,1% mama smatra da im je zdravlje isto kao i pre pandemije, 31,5% njih nije sigurno, 25,6% je primetilo pogoršanje, a 3,8% mama poboljšanje svog zdravstvenog stanja.